Zamislite svijet u kojem sve košta ništa - ali si to još uvijek ne možete priuštiti!

Izvor: https://minbarlive.com/videos/hr/zamislite-svijet-u-kojem-sve-kosta-nista-ali-si-to-jos-uvijek-ne-mozete-priustit

> Analiza kako automatizacija i umjetna inteligencija eliminiraju ljudski rad u skladištima, vožnji i poljoprivredi, dok se univerzalni osnovni dohodak ne predstavlja kao rješenje, već kao mehanizam kontrole. Video tvrdi da zamjena plaća vladinim potporama prekida potrošački krug kapitalizma i riskira stvaranje sustava programabilnog, dozvoljenog preživljavanja.

SAŽETAK

Video istražuje ubrzano nestajanje ljudskih radnika iz ekonomije, navodeći Amazonovog milijunog robota u skladištu, Waymove 500.000 plaćenih vožnji tjedno i traktore John Deere bez vozača. Prikazuje povijesnu povezanost između produktivnosti i plaća, pokazujući da su od 1948. do 1979. obje rasle zajedno, dok je od 1979. do 2025. produktivnost porasla za 90%, a plaće samo za 33%. Govornik tvrdi da univerzalni osnovni dohodak, koji podržavaju tehnološke ličnosti poput Elona Muska i Sama Altmana, nije rješenje, već prepravka kriznog plana iz 1960-ih koji bi zamijenio plaće—novac koji vam pripada—s političkom pomoći koja se može opozvati. Detaljno opisuje godišnji trošak od 3,7 trilijuna dolara za mjesečne čekove od 1.200 dolara, neuspjeh poreza na robote, iskrivljene poticaje trenutne pomoći i rezultate UBI ispitivanja financiranih od OpenAI-a koji pokazuju smanjenje radnih sati i potrošnje koja se vraća korporacijama. Video zatim povezuje UBI s digitalnim valutama središnjih banaka i programabilnim novcem, citirajući Bo Li iz MMF-a i lutriju digitalnog yuana u Shenzhenu, upozoravajući da se takav novac može ograničiti prema tome tko, gdje i kako se troši. Suprotstavlja dvije završne strategije—državno vlasništvo nad strojevima nasuprot korporativnom vlasništvu uz državom financirani UBI—ali zaključuje da obje ostavljaju pojedinca ovisnim o centraliziranom digitalnom plaćanju. Neuspjesi u stvarnom svijetu, poput pada Xeroxovog podatkovnog centra 2013. koji je zaustavio kartice za hranu u 17 država i saveznog zatvaranja 2025. koje je obustavilo pomoć u hrani za 42 milijuna Amerikanaca, ilustriraju krhkost takvih sustava. Razgovor završava usporedbom plaća, potraživanja koje imate nad svijetom, s UBI-jem Velikih tehnoloških kompanija, potraživanjem koje svijet ima nad vama, i upozorava da bez vlasništva ili alternativa, ljudi postaju zarobljenici umjesto kupaca.

KLJUČNE PORUKE

- Amazonovo zapošljavanje u skladištima palo je na prosječno 670 radnika po objektu, najniže u 16 godina, dok je broj robota dosegao milijun u srpnju 2025.
- Od 1979. do 2025. godine, produktivnost u SAD-u porasla je za 90%, ali su plaće radnika porasle samo za 33%, prekidajući prethodnu povezanost između produktivnosti i naknade.
- Studija Oxforda iz 2013. godine koju su proveli Frey i Osborne procijenila je da je 47% poslova u SAD-u u riziku od automatizacije.
- Eksperimenti s UBI financirani od strane OpenAI koji su isplaćivali 1.000 dolara mjesečno pokazali su da su sudionici radili 1,3 sata manje tjedno i trošili dodatnih 310 dolara mjesečno, većinom na hranu, stanovanje i prijevoz.
- Plaćanja stimulansa u SAD-u od 2020. do 2021. godine imala su samo oko 26% potrošnje, dok je ostatak ušteđen ili korišten za otplatu dugova, za razliku od plaća koje se troše iz nužde.
- Zamjenik generalnog direktora MMF-a Bo Li izjavio je da digitalna valuta središnje banke može biti 'precizno ciljana kako bi se odredilo tko je ovlašten imati je i na što se može potrošiti.'
- Krah podatkovnog centra Xerox iz 2013. godine zaustavio je kartice za prehrambene potpore u 17 država, a savezni prekid rada u studenom 2025. godine zaustavio je pomoć u hrani za oko 42 milijuna Amerikanaca, pokazujući krhkost centraliziranih sustava beneficija.

ČLANAK

Zamislite svijet u kojem sve što želite košta praktički ništa, ali to još uvijek ne možete priuštiti. AI bi trebao učiniti sve jeftinijim — automobile, najam, namirnice, sve besplatno. To je ultimativni utopijski san. No, kapitalizam je zatvoren krug: poduzeća trebaju radnike za proizvodnju, a radnici trebaju plaće da bi ih kupili. Ako eliminirate radnika, eliminirate potrošača. Kada nitko nema posao, tko će kupovati ono što AI proizvodi? Ovo nije tehnološka nadogradnja. To je korporativna egzekucija za globalno gospodarstvo, i već je počela.

Tiha erozija radne snage

Smrt radnika ne počinje masovnim otkazima. To je suptilnije od toga, a većina ljudi čak ni ne shvaća da se to događa. U srpnju 2025. Amazon je uključio svog milijunitog robota u skladištu. To zvuči impresivno, i jest, posebno kada uzmete u obzir da se približava 1,56 milijuna ljudskih radnika na njegovoj plaći. No, roboti i skladišta nisu

nova stvar — Amazon ih koristi već deset godina. Ono što se promijenilo je veličina radne snage. Prosječno Amazonovo skladište sada ima oko 670 radnika, što je najmanje osoblja u 16 godina. Zgrada i dalje isporučuje vašu narudžbu; samo joj treba manje ljudi da bi je dostavila.

Skladište u Shreveportu, Louisiana, je Amazonovo najautomatskije skladište. Prolazi s 25% manje ljudi nego standardno skladište. Nitko nije dobio otkaz. Ta radna mjesta nikada nisu ni postojala. Brisanje ljudskog elementa nije ograničeno samo na skladišta. Do ožujka 2026. Waymo je obavljao 500.000 plaćenih vožnji tjedno u deset američkih gradova, a nijedna od tih vožnji nije uključivala plaću ljudskom vozaču. Plaćeni kupac je bio prisutan, ali osoba za volanom nije.

Automatizirana vozila također preuzimaju rad na farmama. Prema Farm Bureau, postoji više od 2,4 milijuna radnih mjesta koja hitno trebaju popunjavanje. Ako ljudi ne obavljaju posao, autonomne mašine će. Tvrtke poput John Deere, koje sada prodaju potpuno autonomne traktore, smatraju svojom dužnošću popuniti to prazno mjesto — i to će povećati njihove profite. Sa svakim sektorom koji se automatizira, ljudska radna snaga polako se gura na rub izumiranja.

Poanta desetljećima starog upozorenja

I nije da nitko nije vidio da dolazi. Walter Reuther, koji je vodio United Auto Workers, upozorio nas je na to još 1950-ih kada je obilazio novu Fordovu tvornicu motora. Jedan izvršni direktor pokazao je na automatiziranu opremu i pitao kako će sindikat prikupljati članarine od mašina. Reuther je uzvratio pitajući kako Ford planira prodavati automobile tim mašinama. Desetljećima kasnije, kapitalizam je došao do poante te šale: AI koji proizvodi sve je beskoristan ako nitko ne može priuštiti ono što proizvodi.

Dakle, Big Tech je morao smisliti rješenje: Univerzalni osnovni dohodak. Ideja je jednostavna — vlada dijeli mjesečnu ček svakom odraslom. Računi se plaćaju, trgovine i dalje prodaju neke proizvode, i svi su sretni. Barem je to ideja. No, plaća i vladina pomoć su potpuno različite stvari. Plaća je novac koji vam pripada za obavljeni rad. UBI ček je politička odluka, a odluka se može povući. Kada ta isplata postane vaš jedini način preživljavanja, tko god je potpisuje, posjeduje vas.

Kada je američki san postao noćna mora

Korijeni toga mogu se pratiti do trenutka kada je američki san uništen. Godine 1964. AT&T je bio moćna tvrtka. Obavljanje telefonskog poziva zahtijevalo je ogroman tim. Zaposlenici su morali umetati utikače u razvodnu ploču dok su radnici penjali stupove u kiši. Više od 750.000 ljudi upravljalo je tom jednom mrežom, a koristili su te plaće za kupnju automobila i kuća s bijelim ogradama. Američki san bio je u punom jeku, a brojke su to potkrijepile. Prema Ekonomskom institutu politike, američka produktivnost porasla je za 108% između 1948. i 1979. U istom razdoblju, plaće radnika porasle su

za 93%. Bio je to kapitalizam u svom čistom obliku: graditi više, prodavati više, plaćati više.

A onda je američki san postao noćna mora. Od 1979. do 2025., produktivnost je porasla za još 90%. A plaće radnika? Povećale su se samo za 33%. Rad je postajao sve vrijedniji, ali su plaće zaostajale. Ništa od toga nije bilo iznenađenje. Znaci su uvijek bili prisutni. U ožujku 1964., grupa od 35 vodećih ekonomista, znanstvenika i aktivista, nazvana ad hoc Odbor za Trostruku Revoluciju, upozorila je da će automatizacija ubiti američkog radnika. Predvidjeli su da će veza između posla i prihoda trajno propasti. Njihovo rješenje bilo je zajamčeni prihod od vlade za svaku osobu. Dakle, ideja koja se vrti među milijarderima iz Silicijske doline nije nova. To je prerada plana krize starog šest desetljeća.

Odbor je imao hrabru viziju, ali je njihovo vrijeme bilo pogrešno. Tehnologija 1960-ih bila je primitivna, tržište rada ostalo je snažno, a ljudi su bili neophodni. No, ovaj put je drugačije. Istraživači s Oxforda, Karl Frey i Michael Osborne, proveli su svaki posao u američkom gospodarstvu kroz računalni model 2013. godine, pitajući se koliko bi AI moglo preuzeti. Odgovor je bio 47%. To je blizu polovice poslova u zemlji, a ne kažu vam u kojoj ste polovici. Ekonomisti su se od tada raspravljali o rezultatima, ali je stvarnost nemoguće ignorirati. Prethodne generacije strojeva još su uvijek trebale ljude. Negdje u petlji, tkalački stan trebao je tkalju. Montažna linija trebala je ruke. AI val cilja na samu mrežu. Tvrtke koje kupuju tehnologiju to same priznaju. Dokaz je u broju novih zapošljavanja i objava poslova.

Iluzija trickle-down

No to predstavlja svoj vlastiti problem, koji se potpuno temelji na iluziji. Kada tvrtke koriste AI za zamjenu radnika, štede milijune, čak i milijarde, na troškovima rada. No taj novac se ne koristi za snižavanje cijena ili stvaranje novih prilika. Umjesto toga, vraćaju ga na burzu. U 2024. godini, S&P 500 tvrtke potrošile su rekordnih 942 milijarde dolara otkupljujući vlastite dionice. Zamislite to kao rezanje pizze na deset komada, a vi otkupljujete dva od sebe, a zatim tvrdite da preostalih osam vrijedi više. Niste napravili novu pizzu niti zaposlili novog kuhara. Samo ste manipulirali opskrbom kako biste napuhali cijenu i zadržali profit.

Ta umjetna potražnja donosi ogromne koristi dioničarima. No za obične Amerikance, to bogatstvo se ne prelijeva. Kada se novac nagomila na vrhu, ostaje tamo. Ekonomisti koriste pojam brzina kako bi pratili koliko često dolar mijenja vlasnika u jednoj godini. Američka brzina dostigla je vrhunac 1997. godine, iznoseći 2.192. No, zatim se srušila, a do proljeća 2020. godine pala je na 1.126, najniži broj ikad zabilježen. Do početka 2026. godine, samo se malo vratila na oko 1.4. To znači da dolar prolazi kroz manje ruku. Manje ruku znači manje potrošača.

Recimo da vlada počne dijeliti čekove od 1.200 dolara svakom američkom odraslom. Ukupni trošak bi iznosio gotovo 3.7 trilijuna dolara svake godine. To je više od socijalne sigurnosti, Medicare i vojnog proračuna SAD-a zajedno.

Osnovni program UBI-a trošit će 55% cijelog saveznog proračuna. Premještanje novca rezanjem proračuna ne bi riješilo problem. Kako ga financirati? Lako: porez.

Ideja o porezu na robote

Godine 2017. Bill Gates rekao je da ako robot preuzme ljudski posao, trebao bi biti oporezovan kao radnik kojeg je zamijenio. Južna Koreja je to točno učinila. Smanjila je porezne olakšice za automatizirane tvornice, stvarajući prvi porez na robote na svijetu. To je lijepa ideja, ali ne funkcionira u velikim razmjerima. Robot ne zarađuje plaću. To je imovina na bilanci. Ne možete uzeti dio od nepostojeće plaće. Dakle, ako oporezivanje robota nije moguće, vlada treba pogledati unutra. I tada stvarno počinje patnja.

Uvjeti vezani uz trenutnu pomoć

Trenutne državne pomoći su komplicirane i neuredne, a dolaze s uvjetima. Istraživanje Atlantske Fed iz 2022. pokazalo je da obitelj koja poveća svoj godišnji prihod s 54.000 na 55.000 dolara može izgubiti više od 25.000 dolara u podršci za brigu o djeci. Povećanje od 1.000 dolara na kraju košta 25 puta više u izgubljenoj pomoći. Amerikanci već bivaju kažnjeni zbog pokušaja uspjeha. Nacionalni UBI program bi to pojačao kroz cijelu populaciju. Bio bi alat za birokratsku kontrolu, a Big Tech se snažno zalaže za to.

Pritisak Big Techa za UBI

2017. godine, Elon Musk je na Svjetskom vladinom summitu u Dubaiju rekao da će univerzalni osnovni dohodak postati nužnost kako se automatizacija širi. Četiri godine kasnije, Sam Altman je objavio esej "Mooreov zakon za sve", tvrdeći da će AI generirati dovoljno bogatstva da plati svakom američkom odraslom osobi godišnji prihod do 2024. Dodao je drugu verziju pod nazivom Univerzalno osnovno računanje, gdje umjesto novca dobivate dio AI-a. Ljudi koji grade strojeve za zamjenu radnika su oni koji se zalažu za UBI. To bi mogla biti korporativna velikodušnost, ili posljednji očajnički pokušaj da se zadrži potrošnja.

Najveći UBI test u Americi

OpenAI je uložio 24 milijuna dolara u neprofitnu organizaciju Open Research kako bi proveo najveći UBI test u američkoj povijesti. Tijekom tri godine, 1.000 sudionika s niskim prihodima primalo je 1.000 dolara mjesečno. Još 2.000 ljudi dobilo je 50 dolara mjesečno. Za usporedbu, rezultati su pokazali da je glavna testna grupa trošila oko 310 dolara više mjesečno od usporedne grupe. Većina toga otišla je na hranu, najam i

prijevoz. Na površini, zvuči kao san, ali bliži pogled otkriva mračnu prognozu budućnosti. Novac dolazi od države, radni sati opadaju, a gotovina odmah odlazi van. Stigne na vaš račun i nestane prije nego što mjesec završi.

Plaćanja poticaja i ponašanje potrošnje

Američka vlada već je provela svoju verziju ovoga. Između ožujka 2020. i ožujka 2021., Ministarstvo financija poslalo je 476 milijuna uplata poticaja u vrijednosti od 814 milijardi dolara. New York Fed je pratio gdje je novac otišao i otkrio fatalnu manu. Oko 26% toga je potrošeno. Ostalo je uštođeno ili je otplaćeno dug. Plaća se troši iz nužde. Besplatna pomoć je poput dobitka na lutriji. Ova dva su suštinski različita. Tvrtka se oslanja na taj novac da preživi. Samo će ona vidjeti djelić toga. Tako umire kapitalizam. Potrošač postaje biološki kanal za velike korporacije. Vi više niste dio ekonomije. U tom trenutku, svaki novac koji imate nije vaš. On je pod kontrolom.

Programabilna digitalna valuta

U listopadu 2002. godine, Bo Li, zamjenik izvršnog direktora Međunarodnog monetarnog fonda, sudjelovao je na panelu i objasnio što digitalna valuta može učiniti. Točnije, što može učiniti digitalna valuta središnje banke, ili CBDC. Ovo je novac koji središnja banka izravno dijeli. Smješten je u svom sustavu umjesto u komercijalnoj banci. Li je rekao da se ovaj novac može programirati za specifične svrhe poput socijalnih uplata, kuponskih vaučera i bonova za hranu. Zatim je objasnio što to znači: novac se može, citiram, "precizno usmjeriti kako bi se odredilo tko ga može imati i na što se može potrošiti." Netko drugi bi odlučio za što je vaš novac.

Kada je Banka za međunarodne obračune anketirala 93 središnje banke 2025. godine, otkrila je da 91% radi na nekom obliku digitalnog novca. Većina tog rada je na veliko, što znači da novac cirkulira između banaka, ali verzija za potrošače je ona na kojoj vlade i dalje oklijevaju. Jedan grad nije čekao. Grad Shenzhen je u listopadu 2020. godine organizirao lutriju za digitalni yuan. Gotovo 2 milijuna ljudi se prijavilo, a 50.000 je pobijedilo. Novac se mogao trošiti u unaprijed odabranim trgovinama unutar jednog specifičnog okruga. Bio je neprenosiv i imao je datum isteka. To je poput obične poklon kartice koju morate iskoristiti. Čini se bezopasno, ali kada vlada počne programirati vaš novac, vezani ste za sustav. Oni kontroliraju vaš svakodnevni život. Nema potrebe za policijom ili bankom da bi se provodila pravila. Ograničenja su sadržana unutar novca. Vaš način života određuje se postavkom na računalu, koju netko drugi može promijeniti.

Dva moguća završetka

ČHumanost se približava završetku, a postoje dva načina na koja se to odvija. Prvi scenarij vidi državu kao vlasnika mašina. Ona upravlja automatiziranim farmama i mrežom isporuke, te dijeli ono što proizvedu. U drugom scenariju, nekolicina mega-

korporacija posjeduje AI revoluciju, a država financira javni UBI, tako da te tvrtke imaju kome prodavati. No, za običnog Amerikanca, rezultati su isti. Ne posjedujete niti jedan dio tehnologije koja stvara bogatstvo. Nema alternativnog trgovca ili dobavljača. Vaša cijela egzistencija ovisi o digitalnoj plaći koju izdaje centralizirani odjel s kojim ne možete raspravljati.

Krhkost i stvarni neuspjesi

Nassim Taleb, bivši trgovac opcijama, upozorio je da je ovakav sustav krhak. Nema rezervne opcije. Nema plana B. Sve funkcionira savršeno dok ne prestane. Amerika je već vidjela malu verziju toga. Godine 2013., Xerox je proveo test održavanja na rezervnom generatoru u svom glavnom podatkovnom centru. Sustav je pao, prekinuvši napajanje servera i mrežne veze za Program pomoći u hrani u 17 država. Kartice za beneficije prestale su raditi u trgovini u Biddefordu, Maine. Kupci su gurnuli pune kolica do blagajne i gledali kako im kartice financirane od strane države odbijaju. Morali su napustiti trgovinu bez ičega. Potom, u studenom 2025., pomoć u hrani za oko 42 milijuna Amerikanaca prestala je tijekom saveznog zatvaranja. Situacija je bila toliko teška da je morala otići na sud. Dok su vladini odvjetnici raspravljali, milijuni Amerikanaca bili su prisiljeni oslanjati se na banke hrane samo da prežive. Tehnologija je tada radila, ali novac je svejedno stao.

Sada nas Big Tech traži da vjerujemo procesu, da stavimo svoju cijelu budućnost u njihove ruke. I dalje biste imali prava, i dalje biste mogli glasovati, i dalje biste imali svoj putovnicu. No, vaša sposobnost trošenja bila bi određena redovima koda. Bili biste ograničeni na određene proizvode, određene proizvođače i određene uvjete. Ovo je bitka koju američki farmeri vode već deset godina.

Strojevi koji zapravo nisu vaši

Kako je tehnologija napredovala, tako su napredovali i njihovi strojevi. Sada, ako zamijene nešto tako jednostavno kao pumpu za vodu, ti ugrađeni računala ispaljuju kod greške koji zaključava cijeli njihov motor, čineći ga beskorisnim. Potreban je ovlašteni inženjer da priključi vlasnički softver i odobri popravak. Stroj koji su farmeri kupili i platili zapravo nije njihov.

Plaće i dozvola

Prihod koji ne možete potrošiti bez dozvole funkcionira na sličan način. Stoljećima su plaće kupovale robu, a te kupovine plaćale su sljedeći krug plaća. AI revolucija održava opskrbni lanac netaknutim. Samo uklanja ljudski element. Eliminira plaću i zamjenjuje je nečim što dolazi s uvjetima.

Potraživanje koje imate naspram potraživanja koje se drži nad vama

Plaća je potraživanje vrijednosti koju imate nad svijetom. Verzija UBI-a velikih tehnoloških kompanija je potraživanje koje svijet ima nad vama. Automatizirane tvornice će se nastaviti otvarati. Jedino pitanje je hoćete li biti kupac ili zarobljenik.

#automatizacija #univerzalni osnovni dohodak #AI i poslovi #digitalna valuta središnje banke #programabilni novac #ekonomija rada #korporativna moć

Generated by MinbarLive — Knowledge Library · https://minbarlive.com/videos/hr/zamislite-svijet-u-kojem-sve-kosta-nista-ali-si-to-jos-uvijek-ne-mozete-priustit